

„БРОДОЛОМНИЦИ“¹

Када су се путници укрцали у луци Д. на брод „Мајски цвет“ нико од њих није помислио да ће то бити последње путовање те моћне лађе, а и последње путовање многих међу њима. Уосталом, у људској природи је да радије верује у повољне исходе него да слути несреће. А управо се таква несрећа десила само двадесет четири часа након поласка брода из матичне луке. Те олујне ноћи, у немирним водама океана, „Мајски цвет“ је задесио тежак и брз бродолом. Разлог трагедије се никад неће сазнати. Већина путника и морнара се укрцала у чамце, али како њих није било довољно за све, од грађе и алатом који се на броду затекао, склепан је простран сплав на који су се сместили путници и морнари за које није остало места у чамцима. Укупно њих око осамдесет. Преживљавајући захваљујући с брода понетој води и сувој храни, плутали су океаном тамо-амо четрдесет дугих дана. А онда, већ сасвим очајне и на измаку снага, океан их је нанео на пусто острво, на које су се преживели искрцали – укупно шездесетак људи, жена и деце. На острво су пристали с малом залихом воде и неколико преосталих сандука са сувом храном.

Острво је било невелико, тако да га је најиздржљивији бродоломник могао целог препешачити за мање од пола дана. Било је углавном обрасло ниском, бујном вегетацијом, а на једном крају острва и четинарском шумом. Ту и тамо, сасвим за себе и упркос свему, издизао се понеки стари баобаб. На острву су биле и две пешчане плаже, једна коју одмах и сасвим немаштовито прозваше *Великом* и друга коју назваше *Борићи*, јер је била мала и сва хладовита од сенки борова изнад ње.

Од шока због дугог и опасног плутања по океану, сви преживели су имали неку врсту привремене амнезије. Испоставиће се да ће она потрајати дуже време. А та амнезија је значила да је на острву требало (пре)живети без сећања на претходни живот, на то шта су и ко су били и на какав начин су живели.² Тако збуњени на самом почетку, брзо су прихватили предлог једног високог, сувоњавог мушкарца који је све време, чак и док су плутали на сплаву, носио шешир. *Човек са шеширом* им је предложио: „Извучимо остатке сплава на Ве-

1 Контуре ове приче идеја су проф. М. Јовановића.

2 Због поука које прича треба да пружи, постулирано је да су сви острвљани имали амнезију. Међутим, амнезија није била потпуна. Као што ће се видети, они су заборавили да су у „претходном“ животу живели у друштву у којем постоје устав, закони, судије, полиција, затвори итд. Такође су заборавили да је *Човек у црном* заправо свештеник, а *Човек с ејолејтама* капетан брода. Међутим, нису заборавили свој језик и значење већине речи, на пример да се једна врста боје назива „белом“, а друга „плавом“, или да се дрвена грађевина у којој људи могу да обитавају назива „колибом“.

лику *йлажу* и начинимо од њега говорницу. С те говорнице ће свако моћи да изнесе свој предлог шта да урадимо да бисмо преживели, а ми остали ћемо га пажљиво слушати и о сваком предлогу гласањем одлучивати.“ И тако и би.

Скоро цео следећи дан, све до сумрака, људи и жене износили су своје идеје шта да се ради. Од многих предлога, следећи су прихваћени *једногласно*:

- мушкарци старији од 16 година ће довлачити дрвну грађу и правити колибе у којима ће се настанити, с тим што ће половина њих тај посао радити од свитања до поднева, а половина од поднева до сумрака;
- све одрасле жене једнако ће учествовати у припреми хране;
- ограничиће се порције хране и воде док се не пронађе извор пијаће воде и не испитају могућности прехране;
- по тројица мушкараца ће на смену држати стражу ноћу, а стражарске смене ће трајати по три сата;
- деца млађа од 10 година моћи ће, до даљег, да добију двоструку порцију хране и воде.

Друге ноћи након што су пристали на острво, једна жена је кришом ушла у скровиште у којем су чували преосталу храну и појела неколико порција. Међутим, мушкарци који су стражарили ухватили су је на делу. Један од њих је предложио да је одмах удаве у мору, други је имао разумевања за њену глад, а трећи је сматрао да треба да се сачека јутро, како би се и други упознали са случајем. Пошто је овај трећи био и најјачи међу њима, друга двојица му се нису супротставила.

Исте ноћи, један од острвљана је насрнуо на мушкарца који је толико гласно хркао да га је пробудио. Нападнути је некако успео да се отргне и повиче: „Упомоћ!“ То је пробудило остале, који притрчаше и раздвојише бесног нападача од његове жртве. И тај случај је следећег јутра обелодањен на *Великој њлажи*.

Након што су оба случаја изнета пред бродоломнике, неко је с говорнице на *Великој њлажи* предложио да најстарији међу њима, који је иначе једини био обучен у црну одору (за коју додуше нико, па ни он сам, није имао представу шта значи, ни због чега је носи), реши те случајеве како сматра да би било најбоље по све преживеле острвљане. И тако и би. *Човек у црном* је најпре саслушао оне на које је пала сумња да су се непримерено понели, а затим и очевице који су посведочили шта се збило. На крају дана је пред свима обзнанио своју одлуку испод Великог баобаба. „Оба понашања оцењујем као опасна и штетна по заједницу“ – рекао је *Човек у црном* свечаним гласом док су га остали слушали у радозналој тишини. „Штавише, у првом случају је јасно да је погажен наш договор од јуче. Због тога ће до даљњег“, наставио је, „ова жена бити изолована. Сутра ћемо подићи колибу од белих трупаца које је океан одавно избацио у оближњу увалу и у ту колибу (временом, због боје дрвета од које је направљена, назваће је *Белом колибом*) сместити је под будним оком чувара.“ Затим је *Човек у црном* проговорио о другом случају: „Што се тиче насилника, он није прекршио ниједно од пет правила која су на *Великој њлажи* на почетку прихваћена, али је физички напао свог ближњег, што ипак захтева неку меру против њега. И због тога доносим одлуку да у наредних седам дана одради три додатне ‘смене’ на изградњи колиба. Рекао сам.“

Убрзо након првих одлука *Човека у црном* догодио се нови „случај“: једна од острвљанки је кришом ушла у скровиште с храном и узела неколико конзерви за своје болесно дете; била је ухваћена у тренутку када је излазила из скровишта. *Човек у црном* је следећег дана под Великим баобабом објавио: „Мајку не треба изоловати у колибу. Постоји добро оправдање за њен поступак – важније је здравље детета од пар конзерви хране.“ Неки су сматрали да је одлука *Човека у црном* у овом последњем случају исправна и надасве људска и милосрдна. Ипак, неки други су гунђали. Мајка је својим поступком прекршила првобитни договор о ограничавању порција хране, говорили су они. И зато постоји велика сличност између првог и овог случаја, јер су обе жене погазиле договор, тако да је, сматрали су, *Човек у црном* погрешно – морао је на исти начин да поступи у оба случаја.

Подељеност острвљана поводом одлуке *Човека у црном* је била дубока и озбиљна. И претила је да међу њих унесе трајни раздор и наруши ред и мир. Тада је за говорницу стао најснажнији међу њима. Носио је једнобојну плаву блузу с великим дугмадима и већ искрзаним еполетама на раменима, а опет нико није имао појма зашто. Снажним, заповедничким гласом обратио се окупљенима:

„Моја снага и снага мојих другова у плавим блузама стоји вам на располагању. И упозоравам вас: том снагом ћемо, ако већ не буде могло другачије, обезбедити ред и мир међу нама. Јер нама је потре-

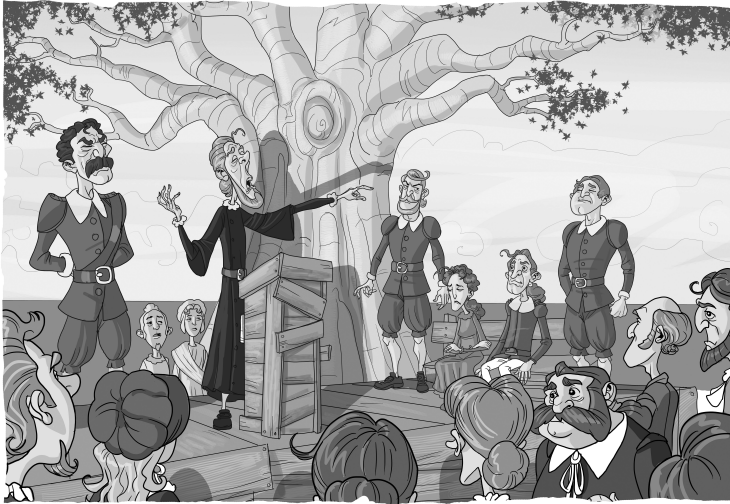
бан ред, а не хаос. Препуштени смо самима себи и дивљој природи. Дивљу природу око нас ћемо укротити, али само ако укротимо дивљу природу у нама. Зато неко од нас мора да постави правила, која ће сви спроводити. А реците ми, ко је више позван да постави та правила од нас који имамо снаге да их спроведемо, ако треба и силом?“

Након неколико часака мукле тишине, огласио се *Човек са шеширом*: „Ја сам против!“ – узвикнуо је. А онда је наставио: „Мислим да *Човек с ејолејшама* и његови другови не могу да доносе правила која би све нас везивала. Јер да би то могли, морало би претходно већ да постоји правило које им даје то право. А таквог правила нема, нити га може бити. Јер и њега би морао да донесе неко ко би имао такво право, опет на основу неког трећег правила. И тако бисмо могли да идемо у бескрај... али никад не бисмо дошли до нечијег права да нам намеће правила.“ Једном речју, *Човек са шеширом* је сматрао да нико никада не може прописати правила у заједници, осим правила о којима су сви сагласни.

Иако сви нису били задовољни његовим предлогом, *Човек с ејолејшама* је са својим људима напослетку успео – мало убеђивањем, мало застрашивањем – да придобије друге за свој план. Првог дана заседања које се догодило на *Борићима*, *Човек с ејолејшама* и његови људи, који себе прозваше *Веће мудрих*, донели су одлуку да се заједница острвљана убудуће зове *Terra Salvus*. Затим су прописали низ нових правила која су уређивала живот у новоствореној заједници, од оних најважнијих, која забрањују убиство или крађу хране, до бизарних, која, на пример, забрањују сувише гласно хркање. Прекршај тих правила, такође је прописало *Веће мудрих*, за собом је повлачио казну: изола-

цију у *Белој колиби* или допунски принудни рад мимо оног који је обавезан за све или смањене порције хране, већ у зависности од тежине прекршаја. *Човек у црном* је и надаље био задужен да решава спорне ситуације, као и да изриче казне, али искључиво на основу овако прописаних правила. Од тога дана највећи број остврљана, у највећем броју случајева почео је не само да следи тако прописана правила, већ и да прихвата као обавезујућа једино правила која би прописало *Веће мудрих*, као и одлуке које је на основу тих правила доносио *Човек у црном*. И тако је рођен правни систем *Terre Salvus...*

А с говорнице, око које се сад ретко ко окупљао, још се понекад чуо громки глас *Човека са шеширом*, који је и даље упорно протествовао против владавине *Човека с ейолетшама...*